

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
Кафедра педагогіки та психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

М.Б. Боднар

«31» серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІКА

рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність: 014 Середня освіта (Історія)

Освітньо-професійна програма:

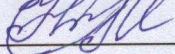
Середня освіта (Історія)

Кременець 2020

Кравець Л. М. Педагогіка: робоча програма для здобувачів вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Історія). Кременець, 2020. 48 с.

Розробник: Кравець Л. М. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки та психології.
Протокол № 1 від 31 серпня 2020 року

В.о. завідувача кафедри педагогіки та психології: Н.М. Савелюк

_____ 2020 року

1. Вступ

Анотація. Курс «Педагогіка» посідає важливе місце в загальній структурно-логічній схемі підготовки бакалавра. Він належить до циклу гуманітарних дисциплін, пов'язаних з вивченням психолого-педагогічних особливостей функціонування і розвитку особистості. Освітній компонент «Педагогіка» є базовим з даного циклу, який сприяє розвитку у здобувачів вищої освіти розуміння закономірностей педагогічних явищ, ознайомлює із основними категоріями, методами педагогіки, формує практичні вміння застосовувати набуті компетенції в освітньому процесі. Знання та навички з навчальної дисципліни «Педагогіка» допоможуть оволодіти такими компетентностями як вміння аналізувати різні фактори впливу на формування особистості; диференціювати зміст педагогічної діяльності відповідно до різних об'єктів, суб'єктів та напрямів педагогічної роботи тощо.

Ключові слова: педагогіка, предмет педагогіки, виховання, навчання, освіта, освітній простір, дидактика, методи навчання та виховання, процес виховання та навчання, вчитель нової української школи, компетентності та компетенції, управління закладами освіти.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5/5	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	Нормативна	
Модулів – 1/1	Спеціальність 014 Середня освіта (Історія)		
Змістових модулів – 5/5	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Курс:	
Загальна кількість годин – 150 / 150		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувач вищої освіти – 2,2		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		34 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
	38 год.	10 год.	
	Лабораторні		

		Самостійна робота	
		78	132
		Вид контролю: екзамен, залік	
		екзамен	екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

- для денної форми навчання – 38% – 52%;
- для заочної форми навчання – 14,6 – 85,4%

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: забезпечити засвоєння здобувачами вищої освіти закономірностей і особливостей становлення та суті розвитку основних педагогічних теорій; сформуванню систему знань про зміст педагогічної діяльності, її роль у сучасному суспільстві в світлі Закону України «Про освіту», Концепції нової української школи, основні шляхи оволодіння вчительською професією; розкрити теоретичні основи педагогіки як науки про освіту, навчання і виховання учнів; впровадження в практику життя особистісно-орієнтованої освіти в умовах розбудови незалежної України висуває високі вимоги до підготовки вчителя, формування його професійної спрямованості.

Виходячи з того, що педагогіка є науковою базою професійної підготовки майбутнього вчителя, основним критерієм відбору матеріалу, який включений в програму, є його конкретна наукова значимість і цінність для практики педагогічної діяльності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Педагогіка» є розвиток у майбутніх учителів педагогічного мислення, здатності до аналітичного осмислення педагогічної дійсності; навчання їх творчих підходів до розв'язання нестандартних педагогічних ситуацій; формування умінь приймати найбільш вдалі рішення у відповідності до педагогічних закономірностей, принципів виховання і навчання. Це можливо при свідомому і творчому засвоєнні майбутніми учителями педагогічних знань як знань дієвих, закріплених у практичній діяльності.

Вивчення курсу «Педагогіка» спрямоване на формування у здобувачів вищої освіти наступних професійних компетентностей:

Інтегральна компетентність:

- Здатність розв'язувати в професійній педагогічній діяльності в галузі середньої освіти або в процесі навчання складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теорій та методів педагогічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та введення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

ФК 1. Здатність до аналізу, співставлення, порівняння педагогічних явищ, формування сучасного педагогічного мислення щодо входження системи вищої освіти України в Європейський простір вищої освіти.

ФК 3. Здатність усвідомлювати високе соціальне значення педагогічної професії та дотримуватися принципів професійної етики вчителя історії.

ФК 5. Здатність та вміння використовувати надбання інших наук (українська ономастика, історія мистецтва, археологія, соціологія, філософія та ін.).

ФК 7. Оперування у професійній діяльності базовими знаннями про особливості розвитку людства у різні періоди історії світу.

ФК 8. Здатність до критичного аналізу власної педагогічної діяльності, обмін досвідом професійної діяльності, уміння діагностувати й коригувати власну професійну діяльність, оцінювати педагогічний досвід у галузі викладання історії в ЗЗСО.

Програмні результати:

ПРН 2. Демонструвати знання філософії, педагогіки, психології, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості й уміння їх використовувати у професійній і соціальній діяльності.

ПРН 4. Розглядати суспільні явища у розвитку та в конкретно-історичних умовах певного часу; співставляти історичні події, явища з періодами (епохами), орієнтуватися в науковій періодизації історії.

ПРН 6. Бачити способи розв'язання творчих, проблемних завдань та принципи поєднання науково-предметних і дидактичних знань.

ПРН 7. Знати сучасні інтерактивні методи навчання школярів.

ПРН 9. Користуватися науковою літературою, електронними довідковими виданнями, аналізувати матеріал академічних підручників та навчальних посібників.

ПРН 10. Практично застосовувати знання та набутті вміння з методики викладання історії у професійній діяльності.

ПРН 11. Планувати, проєктувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність на основі засвоєних знань, умінь та навиків із професійно-орієнтованих дисциплін.

ПРН 12. Застосовувати сучасні методики й технології для забезпечення якості освітнього процесу в ЗЗСО.

ПРН 14. Діяти в межах етики професійних взаємин.

ПРН 17. Застосовувати знання української мови за професійним спрямуванням на практиці.

ПРН 20. Виявляти готовність приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування майбутніх наслідків на основі отриманих професійних знань.

ПРН 21. Здатність до самостійного навчання упродовж життя, розвиток мотивів самоактуалізації у сфері професійної діяльності, уміння застосовувати творчі здібності, які характеризують готовність до створення принципово нових ідей.

3. Програма навчальної дисципліни

Педагогіка

Змістовий модуль 1. Загальні основи педагогіки

Тема 1. Предмет і завдання педагогіки

Педагогіка як наука і як навчальна дисципліна. Виникнення педагогіки. Ян Амос Коменський – засновник світової педагогіки. Етапи розвитку педагогіки: донауковий (народна педагогіка); виникнення теоретичних концепцій виховання, освіти (духовна педагогіка); розвитку педагогічної науки (світська педагогіка). Джерела педагогіки.

Предмет і завдання педагогіки. Функції педагогічної науки: науково-теоретична, організаційно-практична, прогностична. Основні категорії педагогіки.

Система педагогічних наук. Міжпредметні зв'язки педагогіки. Завдання розвитку сучасної педагогічної науки.

Тема 2. Розвиток, виховання і формування особистості

Особистість як предмет дослідження психологічної та педагогічної наук. Поняття «індивід», «особистість», «індивідуальність» як характеристики людини.

Розвиток і формування особистості. Основні напрями, рушійні сили розвитку. Фактори розвитку: спадковість, середовище, виховання. Поняття соціалізації особистості. Роль провідної діяльності у формуванні особистості.

Проблема вікової періодизації в педагогічній науці. Вікові етапи розвитку особистості школяра, їх особливості.

Народна педагогіка про чинники формування особистості, їх особливості та взаємозв'язок.

Тема 3. Вчитель сучасної нової української школи

Вчитель нової української школи. Функції, вимоги до особистості вчителя. Педагоги-класики, громадські діячі та просвітителі про працю вчителя.

Зміст педагогічної діяльності: застосування сучасних змісту освіти, методик і технологій; партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу; організація здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища; управління освітнім процесом; безперервний професійний розвиток.

Складові педагогічної майстерності вчителя: гуманістична спрямованість, педагогічні здібності, професійні знання, педагогічна техніка. Компетентності, які характеризують учителя нової української школи: **загальні**: громадянська, соціальна, культура самовираження, лідерська й підприємницька; **професійні**: мовно-комунікативна, предметна, методична, інформаційно-цифрова, психологічна, емоційно-етична, педагогічного партнерства, інклюзивна, здоров'язбережувальна, проєктувальна, прогностична, організаційна, оцінювально-аналітична, інноваційна, здатність до навчання впродовж життя та рефлексивна.

Роль вчителя в сучасному суспільстві.

Змістовий модуль 2. Теоретичні основи виховання

Тема 4. Мета і завдання виховання. Суть процесу виховання

Поняття про мету виховання, її об'єктивний характер. Проблема мети виховання в історичному розвитку: Г. С. Сковорода, К. Д. Ушинський, О. В. Духнович, Т. Г. Шевченко, І. Я. Франко, Г. Г. Ващенко, А. С. Макаренко, В. О. Сухомлинський про мету виховання. Ідеал українського виховання.

Державні та освітянські документи про мету та завдання виховання.

Процес виховання, його особливості, структурні елементи, компоненти та рушійні сили. Шляхи підвищення ефективності освітнього процесу в сучасній школі.

Тема 5. Закономірності та принципи виховання. Методи виховання

Загальні закономірності процесу виховання.

Поняття про принципи виховання. Класифікація принципів виховання, їх характеристика. Принципи національного виховання. Ідея народності виховання у працях К. Д. Ушинського, М. П. Драгоманова, С. Ф. Русової, Б. Д. Грінченка.

Основні принципи виховання духовно-моральних цінностей.

Взаємозв'язок принципів виховання та шляхи їх реалізації в сучасній школі.

Поняття про метод, прийом та засіб виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання в історії педагогічної науки.

Методи формування свідомості особистості. Методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки. Методи стимулювання діяльності та поведінки.

Сучасні інноваційні методи виховання: інтерактивні, наративні методи, кластерні методи, рефлексивні та інші. Умови оптимального вибору та ефективного застосування методів виховання.

Тема 6. Зміст виховання у національній школі

Поняття про зміст виховання, його особливості в національній школі. Шляхи підвищення ефективності виховання школярів. Компетентнісний потенціал виховання.

Розумове виховання школярів: завдання, зміст, шляхи здійснення. Формування основ наукового світогляду – мета розумового виховання. Трудове виховання. Види трудової діяльності учнів. Система трудового виховання в школі. Завдання профорієнтаційної роботи з учнями, її компоненти, шляхи здійснення.

Естетичне виховання школярів. В. О. Сухомлинський про естетичне виховання засобами природи й мистецтва. Завдання, зміст і засоби естетичного виховання.

Фізичне виховання: завдання, зміст, форми та засоби.

Моральне виховання школярів: завдання, зміст. Громадянське виховання. Виховання толерантності у школярів. Екологічне виховання.

Правове виховання. Робота з профілактики правопорушень серед неповнолітніх. Проблема булінгу у школі.

Статеве виховання і підготовка до сімейного життя. Народна педагогіка про зміст виховання. Використання народних традицій у виховному процесі національної школи.

Тема 7. Особистість і колектив. Спільна виховна робота школи, сім'ї

Поняття про колектив, його ознаки. Функції виховного колективу.

Виховання особистості в колективі як педагогічна проблема. Стадії розвитку учнівського колективу. Педагогічне управління процесом формування колективу.

Учнівське самоврядування в закладі освіти та класі. Органи самоврядування, їх функції. Формальні та неформальні групи в учнівському колективі.

Характеристика існуючих дитячих та юнацьких громадських організацій.

Роль сім'ї у формуванні особистості дитини. Типи сім'ї: історичні та сучасні. Завдання, зміст та умови сімейного виховання.

Форми взаємодії школи та сім'ї з метою педагогічної освіти батьків та їх залучення до роботи закладу загальної середньої освіти. Органи батьківської громадськості в школі.

Педагогіка партнерства, як форма взаємодії між учнем, учителем і батьками. Умови успішної співпраці школи з батьками учнів.

Роль школи у координації та об'єднанні зусиль суспільних інститутів у вихованні дітей.

Змістовий модуль 3. Теоретичні основи навчання

Тема 8. Предмет і завдання дидактики. Суть процесу навчання

Історія розвитку дидактики. Предмет і завдання сучасної дидактики. Функції дидактики. Зв'язок дидактики з іншими науками. Основні категорії дидактики. Основні дидактичні концепції. Дидактичні системи Й.-Ф. Гербарта, Дж. Дьюї. Сучасні дидактичні системи. Українська народна дидактика, її завдання та зміст.

Поняття про процес навчання, його особливості. Загальна характеристика процесу навчання: основні компоненти, функції, рушійні сили.

Діяльність учнів на уроці. Особливості учіння. Структура процесу засвоєння знань учнями. Структура діяльності вчителя. Особливості викладання. Вимоги до вчителя як організатора і керівника навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Аналіз зарубіжних концепцій навчання.

Тема 9. Закономірності та принципи навчання

Поняття про закони та закономірності навчання. Зовнішні та внутрішні закономірності процесу навчання.

Проблема принципів навчання в історії дидактики. Дидактичні принципи та їх класифікація. Характеристика системи принципів навчання. Нетрадиційні принципи навчання. Реалізація принципів у освітньому процесі сучасного закладу освіти.

Народна педагогіка про принципи навчання.

Тема 10. Зміст освіти

Поняття про зміст освіти, його компоненти. Теорія розвитку змісту освіти. Фактори, що зумовлюють зміст освіти. Вимоги до визначення змісту освіти. Державні стандарти повної загальної середньої освіти.

Види освіти: формальна освіта, неформальна освіта, інформальна освіта. Основні документи, що відображають зміст шкільної освіти: навчальний план, навчальна програма, навчальний підручник і посібник. Принципи побудови підручника.

Шляхи удосконалення змісту шкільної освіти.

Змістовий модуль 4. Методи, форми навчання. Контроль навчально-пізнавальної діяльності

Тема 11. Методи і засоби навчання

Поняття про метод і прийом навчання. Поняття «метод навчання» в історії дидактики. Проблема методів навчання у вітчизняній та зарубіжній педагогіці. Основні функції методів навчання. Різні наукові підходи до класифікації методів навчання.

Характеристика основних груп та окремих методів навчання. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності учнів. Методи стимулювання та мотивації навчальної діяльності. Методи контролю й самоконтролю у навчанні.

Інноваційні методи навчання. Проблема вибору методів навчання та їх комплексного застосування.

Засоби навчання, вимоги щодо їх використання.

Основні види навчання в сучасній школі: пояснювально-ілюстративне, проблемне, програмоване, комп'ютерне, дистанційне та ін. Взаємодія вчителя та учнів при використанні різних видів навчання.

Поняття про технологію навчання. Основні компоненти технології навчання. Технології навчання в сучасній школі.

Тема 12. Форми організації навчання

Поняття про форми організації навчання. Теоретичне обґрунтування класно-урочної системи навчання у працях Я.А. Коменського. Виникнення класно-урочної системи навчання в Україні.

Форми навчання: очна (денна), дистанційна, мережева, екстернатна, сімейна (домашня), форма педагогічного патронажу, очна (вечірня), заочна форма (на рівнях базової та профільної середньої освіти), дуальна.

Урок – форма організації навчання. Ознаки уроку. Вимоги до уроку. Типологія уроків. Дидактична характеристика основних структурних елементів уроків різних типів.

Підготовка вчителя до уроку, самоаналіз його результатів.

Позаурочні форми організації навчання, їх характеристика.

Тема 13. Контроль та оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів

Суть і завдання контролю у освітньому процесі. Основні принципи контролю знань. Функції контролю.

Оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Основні види оцінювання результатів навчання учнів: формувальне, поточне, підсумкове (тематичне семестрове, річне), державна підсумкова атестація, зовнішнє незалежне оцінювання. Критерії оцінювання навчальних досягнень школярів. Рівні навчальних досягнень. В.О. Сухомлинський про оцінювання знань школярів.

Характеристика бальної системи оцінювання знань. Оцінювання результатів навчання учнів за власною шкалою закладу освіти або системою оцінювання, визначеною законодавством. Сучасні пошуки шляхів удосконалення перевірки та оцінки знань учнів.

Змістовий модуль 5. Управління закладом загальної середньої освіти

Тема 14. Система освіти в Україні

Поняття про систему освіти в Україні. Основні принципи побудови системи освіти. Структура системи освіти, її компоненти.

Повна загальна середня освіта як основна ланка всебічного розвитку особистості. Типи закладів освіти.

Основні напрямки реформування освіти в Україні.

Тема 15. Управління системою освіти і закладом загальної середньої освіти

Наукові основи управління закладами загальної середньої освіти: принципи, методи, функції управління. Структура та функції органів управління освітою. Внутрішньошкільне керівництво. Вимоги до керівника закладу освіти. Забезпечення безпечного освітнього середовища. Планування та облік роботи школи. Поняття про внутрішньошкільний контроль. Зміст контролю, вимоги до нього. Види контролю. Форми та методи внутрішньошкільного контролю. Поняття про шкільний аудит як систему державного контролю за якістю діяльності закладу загальної середньої освіти. Структура інституційного аудиту. Функціональні обов'язки членів експертних груп. Зміст Державної служби якості освіти України. Особливості організації та проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти.

Тема 16. Методична робота в закладі загальної середньої освіти

Роль методичної роботи у підвищенні рівня професійної підготовки вчителя. Функції методичної роботи. Завдання та зміст методичної роботи.

Основні форми методичної роботи з вчителями, їх характеристика. Вимоги до організації самоосвіти педагогів. Групові та масові форми методичної роботи. Іноваційні форми методичної роботи.

Підвищення кваліфікації та перепідготовка кадрів. Атестація, сертифікація педагогічних працівників.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	У тому числі				усього	У тому числі			
		Л	П	Лаб.	С.р.		Л	П	Лаб.	С.р.
Педагогіка										
Змістовий модуль 1. Загальні основи педагогіки										
Тема 1. Предмет і завдання педагогіки.	8	2	2		4	8				8
Тема 2. Розвиток, виховання і формування особистості.	8	2	2		4	18	2	2		14
Тема 3. Вчитель сучасної української школи.	9	2	2		3	4				4
Разом за змістовим модулем 1	25	6	6		11	30	2	2		26
Змістовий модуль 2. Теоретичні основи виховання										
Тема 4. Мета і ідеал виховання. Суть процесу виховання.	11	2	2		4	12		2		10
Тема 5. Закономірності та принципи виховання. Методи виховання.	13	2	2		6	10				10
Тема 6. Зміст виховання у національній школі.	8	2	2		4	12				12
Тема 7. Особистість і колектив. Спільна виховна робота школи, сім'ї та громадськості.	8	2	2		6	10				10

Разом за змістовим модулем 2	40	8	8		24	44		2		42
Змістовий модуль 3. Теоретичні основи навчання										
Тема 8. Предмет і завдання дидактики. Суть процесу навчання.	10	2	2		6	17		2		15
Тема 9. Закономірності та принципи навчання.	9	2	2		5	10		2		8
Тема 10. Зміст освіти.	10	2	2		4	7				7
Разом за змістовим модулем 4.	29	6	6		15	34	2	2		30
Змістовий модуль 4. Методи, форми навчання. Контроль навчально-пізнавальної діяльності										
Тема 11. Методи і засоби навчання.	12	4	4		8	7		2		5
Тема 12. Форми організації навчання.	12	2	4		6	7				7
Тема 13. Контроль та оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.	8	2	2		4	7	2			5
Разом за змістовим модулем 5.	32	8	10		18	21	2	2		17
Змістовий модуль 5. Управління закладом загальної середньої освіти										
Тема 14. Система освіти в Україні.	8	2	2		4	5				5
Тема 15. Управління системою освіти і закладом освіти.	9	2	4		7	7				7
Тема 16. Методична робота в закладі загальної середньої освіти.	7	2	2		3	9		2	2	5
Разом за змістовим модулем 6	24	6	8		14	21	2	2		17
Усього	150	34	38		78	150	8	10		132

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Педагогіка			
1.	Педагогіка як наука, її становлення та розвиток.	2	2
2.	Розвиток і формування особистості.	2	
3.	Наукові дослідження – шлях до вирішення проблем педагогіки.	2	
4.	Мета та ідеал виховання. Суть процесу виховання.	2	
5.	Основні закономірності та принципи виховання, Методи виховання.	2	
6.	Характеристика основних напрямів змісту виховання у національній школі.	2	
7.	Виховання особистості в колективі. Родинне виховання. Взаємодія школи та сім'ї у вихованні дітей та молоді.	2	2
8.	Предмет і завдання дидактики. Суть процесу навчання.	2	2
9.	Закономірності та принципи навчання.	2	
10.	Зміст освіти в закладі загальної середньої освіти.	2	
11.	Методи та засоби навчання.	2	4
12.	Види та технології навчання у сучасній школі.	2	
13.	Форми організації навчання.	2	
14.	Організація сучасного уроку.	2	
15.	Контроль та оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.	2	
16.	Система освіти в Україні.	2	2
17.	Управління системою освіти та закладом загальної середньої освіти.	2	
18.	Внутрішньошкільний контроль.	2	
19.	Методична робота в закладі загальної середньої освіти.	2	
	Всього	38	12

Семінарське заняття № 1

Тема: Педагогіка як наука, її становлення та розвиток

(2 год.)

План

1. Педагогіка як наука. Предмет педагогіки. Суспільна обумовленість виховання.
2. Ян Амос Коменський – основоположник світової педагогіки.
3. Функції та основні категорії педагогіки.
4. Джерела педагогіки.
5. Завдання педагогічної науки.
6. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
7. Завдання розвитку сучасної педагогічної науки.

Алгоритм самопідготовки

1. Сформулюйте визначення основних понять і положень теми: педагогіка, предмет педагогіки, завдання педагогіки, категорії педагогіки, джерела педагогіки, історичні етапи становлення педагогіки, функції педагогіки, галузі педагогіки, міждисциплінарні зв'язки педагогіки.

2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії

1. Що вивчає педагогіка ?
2. Визначте основні періоди розвитку педагогічної думки.
3. Кого з педагогів нашої країни ви знаєте? Чим вони прославилися?
4. Як впливає політика й ідеологія суспільства на характер виховання і розробку педагогічної теорії?
5. Що спільного й відмінного між педагогічною наукою та педагогічною практикою?
6. Які функції реалізує педагогіка як наука?
7. Назвіть характерні ознаки педагогіки як науки.
8. Охарактеризуйте систему педагогічних наук.
9. Яке значення мають зв'язки педагогіки з іншими науками для розробки теорії виховання?
10. Охарактеризуйте властивості виховання як суспільного явища.
11. Визначте структуру та джерела педагогіки.
12. Перерахуйте категорії педагогіки, доведіть їх взаємозв'язок.
13. Назвіть педагогічні науки.
14. Визначте об'єкти, типи та форми зв'язку педагогіки з іншими науками.
15. Обґрунтуйте завдання педагогіки на сучасному етапі.

3. Самостійна робота:

3.1. Актуальні проблеми сучасної педагогіки.

3.2. Зустріч зі вчителями школи. (Опитування вчителів щодо їх ставлення до професії педагога).

4. ІНДЗ:

- а) «Народна педагогіка як золотий фонд педагогіки наукової».
- б) «Родинна педагогіка як педагогічне явище».
- в) «Духовна педагогіка: роль і значення».
- г) «Світська педагогіка як педагогічне явище».

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. для студентів ВНЗ 2-ге вид., перероб. та доп. К.: Академвидав, 2007. 615 с.
2. Концепція нової української школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>. (дата звернення 12.07.2020)
3. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник. 5-е вид., випр. і доп. К.: «КДНК», 2007. 615 с.
4. Педагогіка: хрестоматія / уклад. А. І Кузьмінський, В. Л.Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 700 с.
5. Педагогіка: навч. підручник / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л.Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 418 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
7. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 2
Тема: Розвиток і формування особистості
 (2 год.)

План

1. Поняття розвитку і формування особистості. Основні напрямки, рушійні сили та закономірності розвитку людини.
2. Фактори розвитку. Роль спадковості та середовища в розвитку та формуванні особистості.
3. Роль діяльності, активності і спілкування в розвитку і формуванні особистості. Виховання як фактор формування особистості.
4. Поняття про вікову періодизацію розвитку людини.
5. Характеристика вікових етапів розвитку особистості школяра.
6. Аналіз зарубіжних теорій розвитку і формування особистості.

Алгоритм самопідготовки

1. Дайте визначення основних понять теми: процес розвитку людини, індивід, індивідуальність, особистість, процес формування особистості, спадковість, середовище, процес соціалізації особистості, макрофактори, мезофактори, мікрофактори, акселерація, вікова періодизація, вікові етапи, вікова криза, індивідуальний підхід.

2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії

1. Охарактеризуйте напрямки розвитку особистості.
2. Перерахуйте фактори розвитку особистості.
3. Доведіть, що індивідуальний розвиток людини – це кількісні зміни організму, що проходять у процесі життя людини як соціальної істоти.
4. Доведіть, що формування особистості – становлення людини як соціальної істоти, яке проходить у результаті розвитку і виховання.
5. В чому полягає діалектична взаємодія між біологічними факторами, середовищем та вихованням?
6. Розкрийте роль виховання в розвитку і формуванні особистості.
7. Доведіть, що виховання не тільки визначає розвиток, а й саме залежить від розвитку.
8. Висловіть свої міркування щодо вчення Л. С. Виготського про «зону найближчого розвитку».
9. Що ми називаємо спадковістю?
10. Розкрийте суть поняття соціалізації особистості.
11. Назвіть рушійні сили розвитку особистості.
12. Визначте закономірності розвитку особистості.
13. Охарактеризуйте види діяльності, які впливають на розвиток особистості.
14. Проаналізуйте різні види спілкування.
15. Чому умовою розвитку і формування особистості є прояв нею активності в цьому процесі? У яких напрямках проявляється активність?
16. Чому границі вікових періодів є відносно рухливими?
17. Охарактеризуйте особливості дітей молодшого шкільного віку.
18. Дайте характеристику особливостей підліткового віку.
19. Визначте особливості юнацького віку.
20. Доведіть, що у кожній віковій групі є значні індивідуальні відмінності між дітьми.
21. Розкрийте зміст гіпотез щодо виникнення явища акселерації.
22. Дайте характеристику зарубіжним теоріям розвитку і формування особистості.

3. Самостійна робота:

- 3.1. Народна педагогіка про чинники формування особистості.
- 3.2. Зарубіжні теорії розвитку та формування особистості.
- 3.3. Охарактеризувати освітній простір для учнів конкретного класу одного із закладів освіти.

4. ІНДЗ. Рекомендована тема реферату:

- а) «Роль виховання у формуванні особистості».
- б) «Роль спадковості у розвитку особистості».
- в) «Вплив середовища на розвиток і формування особистості».

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. для студентів ВНЗ 2-ге вид., перероб. та доп. К.: Академвидав, 2007. 615 с.
2. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. 3-ге вид. К.: Ліра-К, 2016. 608 с.
3. Кузьмінський А. І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: підручник для здобувач вищої освіти ВНЗ. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання-Прес, 2007. 447 с.
4. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник. 5-е вид., випр. і доп. К.: «КДНК», 2007. 615 с.
5. Педагогіка: хрестоматія / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 700 с.
6. Педагогіка: навч. підручник / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 418 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
8. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 3

Тема: Вчитель сучасної української школи
(2 год)

План

1. Вчитель нової української школи. Функції та вимоги до нього.
2. Педагоги-класики, громадські діячі та просвітителі про працю вчителя.
3. Зміст педагогічної діяльності педагога: застосування сучасних змісту освіти; методик і технологій; партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу; організація здорового, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища; управління освітнім процесом; безперервний професійний розвиток.
4. Складові педагогічної майстерності вчителя.
5. Роль вчителя в сучасному суспільстві.

Алгоритм самопідготовки

1. Сформулюйте визначення основних понять і положень теми:

педагогічна діяльність, педагогічна майстерність, гуманістична спрямованість особистості педагога, педагогічні здібності, креативність вчителя, професійна компетентність, педагогічна культура.

2. Дайте відповіді на теоретичні запитання:

1. Визначте роль педагога в сучасному суспільстві.
2. Розкрийте суть педагогічної діяльності, її специфіку, структуру.
3. Охарактеризуйте професійні функції вчителя сучасної школи.
4. Розкрийте поняття педагогічної майстерності, її компонентів.
5. Яка відмінність між поняттями «педагогічний процес» та «педагогічна діяльність»?
6. Яка спрямованість особистості вважається гуманістичною?
7. Хто із вітчизняних педагогів заклав теоретичні основи національної гуманної педагогіки?

8. Назвіть показники високого рівня сформованості педагогічної культури вчителя.
9. Які компоненти виділяються у змісті педагогічної культури?
10. Яка сукупність якостей сучасного вчителя створює його авторитет?
11. У чому полягає суть професійної компетентності вчителя?
12. У чому суть теоретичної готовності вчителя до професійної діяльності?
13. У чому суть практичної готовності вчителя?

3. Самостійна робота:

- 3.1. Педагоги-класики, громадські діячі та народні просвітителі про працю вчителя.
- 3.2. Напишіть твір-мініатюру на тему: «Вчитель, якого чекає сучасна школа» (з врахуванням досвіду сучасного ЗЗСО).

4. ІНДЗ. Рекомендована тема реферату:

- а) «Учитель ХХІ століття: яким йому бути?».
- б) «Нові професійні ролі вчителя в умовах НУШ».

Література

1. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник. К.: Видавничий центр «Академія» 2001. 567 с.
2. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/. (дата звернення 30.06.2019).
3. Кузьмінський А. І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: підручник для студентів ВНЗ. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання-Прес, 2007. 447 с.
4. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник. К.: «КДНК», 2001. 608 с.
5. Педагогіка: хрестоматія / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 700 с.
6. Професійний стандарт вчителя. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-projekt-profstandartu-za-profesiyami-vchitel-pochatkovih-klasiv-zzso-vchitel-zzso>. (дата звернення 15.07.2020).
7. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
8. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 4

Тема: Мета та ідеал виховання. Суть процесу виховання

(2 год.)

План

1. Поняття про мету виховання, її об'єктивний характер.
2. Ідеал національного виховання. Значення ідеалу для формування особистості. Форми прояву ідеалу. Діалектичний взаємозв'язок понять мети та ідеалу виховання.
3. Мета виховання в сучасній педагогіці. Структура мети виховання в сучасній українській школі. Реалізація мети виховання через освіту.
4. Зародження ідеї про всебічний розвиток особистості.
5. Процес виховання, його специфіка, структурні елементи, рушійні сили.
6. Етапи процесу виховання. Управління процесом виховання.
7. Самовиховання: суть, умови, етапи, прийоми.
8. Перевиховання, його функції, етапи, принципи.
9. Результати процесу виховання, їх виявлення.
10. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.

Алгоритм самопідготовки

1. Сформулюйте визначення основних понять і положень теми:

мета виховання, мета національного виховання, ідеал, зміст ідеалу, дієвість ідеалу, фактори визначення мети виховання, завдання виховання, процес виховання, свідомість, почуття, тип поведінки, самовиховання, перевиховання, вихованість школяра.

2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії

1. Визначте загальну мету виховання. Як склалася концепція ідеалу розвиненої людини?
2. Розкрийте головну мету національного виховання на сучасному етапі.
3. Охарактеризуйте ідеали школярів різного віку за змістом, будовою та дієвістю.
5. Поясніть, чому кінцевою метою виховання особистості є її підготовка до виконання комплексу ролей, необхідних для суспільного життя?
6. Охарактеризуйте зміст національного виховання.
7. Перерахуйте основні напрямки всебічного розвитку особистості. Розкрийте їх зміст.
8. Перерахуйте компоненти духовного світу особистості українця, які необхідно враховувати у процесі реалізації змісту національного виховання.
9. Назвіть державні документи, у яких визначено головну мету, пріоритетні напрямки, основні шляхи реформування української системи національного виховання.
10. Назвіть фактори, які впливають на визначення мети виховання.
11. Назвіть шляхи реалізації мети виховання в умовах сучасної української школи.
12. Розкрийте специфічні особливості процесу виховання.
13. Назвіть структурні елементи процесу виховання.
14. Охарактеризуйте рушійні сили виховного процесу.
15. Назвіть і дайте характеристику компонентів процесу виховання.
16. Проаналізуйте Концепцію національного виховання з погляду психолого-педагогічної готовності педагога до здійснення виховної діяльності. Розкрийте сутність його готовності.
17. Обґрунтуйте умови, за яких здійснюється в школі самовиховання.
18. Дайте узагальнюючу характеристику функцій перевиховання.
19. Перерахуйте етапи перевиховання.
20. Чому процеси виховання, самовиховання і перевиховання тісно пов'язані між собою і часто переплітаються?
21. Перерахуйте шляхи підвищення ефективності виховного процесу.

3. Самостійна робота:

- 3.1. Зародження ідеї про всебічний розвиток особистості.
- 3.2. Видатні педагоги про самовиховання особистості.

4. ІНДЗ. Підготуйте реферат на одну із запропонованих тем:

- а) «Проблема виховного ідеалу у контексті сучасних модернізаційних концепцій виховання».
- б) «Суть українського християнського виховного ідеалу (за Г. Ващенком)».

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник. К.: Видавничий центр «Академія» 2001. 567 с.
2. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/. (дата звернення 30.06.2019).
3. Кузьмінський А. І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: підручник для студентів ВНЗ. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання-Прес, 2007. 447 с.
4. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник. К.: «КДНК», 2001. 608 с.
5. Педагогіка: хрестоматія / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 700 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
7. Ягулов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 5

Тема: Основні закономірності та принципи виховання. Методи виховання

(2 год.)

План

1. Закономірності процесу виховання.
2. Основні принципи виховання та їх характеристика.
3. Народна педагогіка про принципи виховання.
 1. Поняття про метод, прийом та засіб виховання.
 2. Різні наукові підходи до класифікації методів виховання. Класифікація методів виховання:
 - а) методи формування свідомості особистості;
 - б) методи організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки;
 - в) методи стимулювання поведінки та діяльності вихованців;
 3. Характеристика інноваційних методів.
 4. Умови оптимального вибору та ефективного застосування методів виховання.
 5. Народна педагогіка про методи виховання.

Алгоритм самопідготовки

1. Розкрийте зміст понять: закономірності виховання, принципи виховання, методи виховання, прийом виховання, засіб виховання, класифікація методів.

2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії

1. Чому, на Вашу думку, виховання органічно зв'язане із суспільними потребами?
2. Доведіть, що людина виховується під впливом різноманітних факторів.
3. Поясніть, чому найбільш успішно проходить процес виховання в природньому для виховання національному руслі, з врахуванням його національного менталітету?
4. Доведіть, що результати виховання є залежними від виховного впливу на внутрішній світ дитини, її духовну сферу, зокрема на формування її думок, поглядів, переконань, емоційну сферу.
5. Визначте роль діяльності та спілкування у вихованні.
6. Перерахуйте закономірності виховання.
7. Розкрийте зміст принципів виховання.
8. Охарактеризуйте принципи виховання, визначені Концепцією національного виховання.
9. Доведіть взаємозв'язок закономірностей і принципів виховання.
10. Доведіть соціальне значення принципів національного виховання як основи вдосконалення виховного процесу в ЗЗСО.
11. Обґрунтуйте, що загальні принципи виховання включають в себе і принципи педагогіки, і народознавства.
12. Охарактеризуйте сутність групи методів формування свідомості особистості.
13. Визначте вимоги щодо проведення бесіди з учнями.
14. Дайте коротку характеристику прийомів, що сприяють підвищенню ефективності фронтальної бесіди.
15. Чому, на Вашу думку, особливу трудність для педагога викликає індивідуальна бесіда?
16. Розкрийте особливість епізодичної лекції та циклу лекцій.
17. Чому диспут є ефективним методом формування свідомості особистості?
18. Перерахуйте вимоги, що ставляться до проведення диспуту.
19. Назвіть умови, яких необхідно дотримуватись при використанні методів формування свідомості особистості.
20. Перерахуйте методи формування суспільної поведінки.
21. Проаналізуйте форми пред'явлення вимог вихованцям.
22. Охарактеризуйте шляхи та етапи формування громадської думки.

23. Сформулюйте вимоги, яких слід дотримуватись при використанні методу вправ.
24. Чому метод привчання має особливе значення у вихованні?
25. Доведіть, що застосування методу доручення вимагає врахування індивідуальних особливостей учнів.
26. Розкрийте значення створення виховуючих ситуацій.
27. Визначте умови оптимального вибору методу виховання.
28. Проаналізуйте взаємообумовленість методів виховання.

3. Самостійна робота:

- 3.1. Народна педагогіка про принципи та методи виховання.

4. ІНДЗ:

- а) Зробіть вибірку наукових статей та матеріалів педагогічної періодики по темі:
«Проблема застосування методів виховання в умовах гуманізації школи».
«Види та форми заохочень і відзначень учнів в закладі освіти».
- б) «Здійснення індивідуального підходу до учнів в процесі виховання».

Список рекомендованих джерел

1. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник для студентів ВНЗ. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання-Прес, 2007. 447 с.
2. Педагогіка : хрестоматія / уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 700 с.
3. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
4. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.
5. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2001. 575 с.
6. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навчальний посібник. К. : ВАТ «КДНК», 2001. 608 с.
7. Педагогіка: хрестоматія / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 700 с.
8. Фіцула М. М. Педагогіка: посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2001. 528с
9. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 6

Тема: Характеристика основних напрямів змісту виховання

(4 год.)

План

1. Поняття про зміст виховання, його особливості в національній школі.
2. Розумове виховання школярів: завдання, зміст, шляхи здійснення. Формування основ наукового світогляду у школярів.
3. Моральне виховання: завдання, зміст, шляхи здійснення. Виховання дисциплінованості та культури поведінки. Статеве виховання. Антинаркогенне виховання. Робота з профілактики правопорушень серед неповнолітніх.
4. Національно-патріотичне виховання, громадянське та правове виховання.
5. Трудове виховання. Профорієнтаційна робота в школі. Економічне виховання.
6. Естетичне виховання школярів.
7. Фізичне виховання школярів.
8. Народна педагогіка про основні напрями змісту виховання.

Алгоритм самопідготовки

1. **Розкрийте зміст понять:** розумове виховання, науковий світогляд, моральне виховання, громадянське виховання, екологічне виховання, статеве виховання, шкільна дисципліна, правове виховання, антинаркогенне виховання, трудове виховання, економічне виховання, естетичне виховання, фізичне виховання.
2. **Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії**
 1. Перерахуйте основні напрямки змісту виховання.

2. Визначте специфічні завдання розумового виховання.
3. Обґрунтуйте важливість розвитку мислення та різних його видів.
4. Доведіть необхідність формування в учнів культури розумової праці.
5. Чому у системі розумового виховання важливе місце займає мовна культура учнів?
6. В чому суть, структура світогляду, яке його суспільне призначення та функції?
7. Розкрийте сутність релігійного світогляду.
8. Охарактеризуйте сутність та зміст морального виховання у національній школі.
9. Визначте етапи розвитку національної свідомості людини.
10. Розкрийте зміст системи моральних цінностей.
11. Розкрийте напрямки виховної роботи з формування в учнів несприйнятливості до алкоголю, нікотину, наркотиків.
12. Доведіть, що статеве виховання забезпечує правильний статевий розвиток дітей та молоді.
13. Поясніть, чому виховання свідомої дисципліни, обов'язку і відповідальності є актуальним у сьогоденних умовах.
14. Обґрунтуйте необхідність правового виховання учнів на сучасному етапі розвитку суспільства.
15. Дайте узагальнюючу характеристику завдань трудового виховання та вимог до трудової діяльності учнів.
16. Визначте елементи системи трудового виховання учнів.
17. Розкрийте завдання, зміст, етапи та методи профорієнтаційної роботи.
18. Розкрийте завдання екологічного виховання.
19. Обґрунтуйте важливість естетичного виховання.
20. На конкретних фактах доведіть необхідність фізичного виховання.
21. Проаналізуйте зміст і засоби фізичного виховання.
22. Визначте шляхи і засоби реалізації змісту кожного напрямку національного виховання.

3. Самостійна робота:

- а) Народна педагогіка про зміст виховання.
- б) Усебічний розвиток особистості: напрями та завдання.
- в) Робота з профілактики булінгу серед учнівської молоді.

ІНДЗ. Підготуйте реферат на тему одного з напрямків виховання:

1. «Виховання громадянської культури та демократії учнів».
2. «Зміст, форми і методи правового виховання учнів».
3. «Виховання прагнення до взаєморозуміння, миру злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами».
4. «Формування почуттів доброти, милосердя, толерантності, терпимості, шанобливого ставлення до сім'ї, відповідальність за свої дії».
5. «Екологічне виховання школярів в позакласній роботі».
6. «Економічне виховання учнів в процесі вивчення навчальних предметів».
7. «Професійна орієнтація учнів».
8. «Відродження елементів народної культури та їх роль в естетичному вихованні учнів».
9. «Виховання учнів на державних символах України».

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2001. 575 с.
2. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 31.08.2020)

3. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навчальний посібник. К.: ВАТ «КДНК», 2001. 608 с.
4. Педагогіка: хрестоматія / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л.Омелянєнко. К.: Знання-Прес, 2003. 700 с.
5. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
6. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 7

Тема: Виховання особистості в колективі. Родинне виховання. Взаємодія школи та сім'ї у вихованні дітей та молоді

(2 год.)

План

1. Виховання особистості в колективі як педагогічна проблема. Умови позитивного впливу колективу на особистість.
2. Виховання учнівського колективу:
 - а) ознаки колективу, його структура і типи;
 - б) динаміка та етапи розвитку колективу;
 - в) органи колективу, їх функції, умови ефективної діяльності.
3. Дитячі та юнацькі громадські організації.
4. Роль сім'ї у формуванні особистості. Сімейне виховання в різні періоди розвитку суспільства.
5. Завдання, зміст та умови сімейного виховання.
6. Взаємодія школи та сім'ї у вихованні дітей та молоді. Форми співпраці, умови успішної взаємодії.

Алгоритм самопідготовки

1. Розкрийте зміст понять:

колектив, особистість, індивідум, індивідуальність, учнівське самоврядування, конформізм, гармонія, нонконформізм, родинне виховання, сімейне виховання, напрямки взаємодії школи та сім'ї, іноваційні форми співпраці закладу освіти з сім'єю.

2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії

1. Визначте ознаки дитячого колективу.
2. Спробуйте охарактеризувати типи шкільних колективів.
3. Назвіть функції колективу.
4. Визначте шляхи згуртування учнівського колективу.
5. Визначте умови підвищення ефективності учнівського самоврядування.
6. Запропонуйте критерії підбору активу класу.
7. Чому збори колективу класу є важливим органом учнівського самоврядування?
8. Охарактеризуйте поширені моделі розвитку взаємовідносин між особистістю та колективом.
9. Перерахуйте умови, за яких підвищується виховний вплив колективу на його членів.
10. Окресліть напрямки допомоги педагогічного колективу учнівському.
11. Що таке родинне виховання?
12. Назвіть основні функції сім'ї.
13. За яких умов сім'я може відігравати функцію виховуючого середовища?
14. Які особливості розвитку сучасної сім'ї?
15. Визначте мету та завдання родинного виховання.
16. Охарактеризуйте зміст виховання в сучасній сім'ї.
17. Назвіть методи сімейного виховання.

18. Які є засоби виховання в родині?
19. Які традиції сімейного виховання склалися в українській родині?
20. На яких принципах ґрунтується спільна робота школи і сім'ї?
21. Обґрунтуйте переваги індивідуальних форм роботи педагога з батьками.
22. Розкрийте методику проведення колективних форм роботи педагога з сім'єю.
23. Чому стан сучасної сім'ї та сімейного виховання характеризується як кризовий?

3. Самостійна робота:

- 3.1. Формування в учнів навичок працювати в команді.
- 3.2. Підготувати інформаційний листок «Зупини булінг».
- 3.3. Дитячі та юнацькі громадські організації, основні напрямки їх діяльності.
- 3.4. Взаємодія школи і сім'ї у вихованні дітей та молоді.
- 3.5. Народна педагогіка про сімейне виховання.

4. ІНДЗ:

- а) «Вивчіть та проаналізуйте міжособистісні відносини в учнівському колективі одного із класів школи, де ви навчалися».
- б) «Організація педагогічної освіти батьків».
- в) «Взаємодія школи і сім'ї у вихованні учнів».

Практичне завдання:

Проведіть опитування школярів з метою виявлення їх ставлення до сім'ї, членів сім'ї. Для цього складіть перелік запитань і завдань для учнів.

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2001. 575 с.
2. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посібник. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. 2-е вид. випр., доп. Харків: «ОВС», 2002. 236 с.
3. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник К.: «КДНК», 2003. 528 с.
4. Педагогіка: навч. підручник / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 418 с.
5. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
6. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 8

Тема: Предмет і завдання дидактики. Суть процесу навчання
(2 год.)

План

1. Поняття про дидактику: суть, функції, завдання, зв'язок з іншими науками.
2. Становлення дидактики як науки. Методологічна основа дидактики.
3. Основні категорії дидактики.
4. Актуальні проблеми сучасної дидактики.
5. Особливості процесу навчання.
6. Основні функції навчання, шляхи їх реалізації.
7. Основні компоненти процесу навчання.
8. Структура діяльності вчителя у освітньому процесі.
9. Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Алгоритм самопідготовки

1. Розкрийте зміст понять:

теорія навчання, методологічна основа, предмет дидактики, дидактична концепція, дидактична система, категорії дидактики.

2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії

1. Що називається дидактикою?
2. Що є об'єктом і предметом дидактики?
3. Розкрийте завдання дидактики.
4. Що спільного та відмінного між дидактикою та предметними методиками?
5. У чому особливості традиційної дидактичної системи?
6. Назвіть особливості сучасної системи навчання.
7. Проаналізуйте суперечності, які є рушійними силами освітнього процесу.
8. Охарактеризуйте освітню, виховну та розвиваючу функції навчання, вкажіть шляхи їх реалізації на уроках.
9. Доведіть, що навчання має двохсторонній характер.
10. Визначте компоненти процесу навчання.
11. Перерахуйте вимоги, що ставляться до викладацької діяльності вчителя.
12. Обґрунтуйте передумови навчальної діяльності учня.
13. Чому ефективність засвоєння знань залежить від мотивації навчальної діяльності школярів?

3. Самостійна робота:

- 3.1. Українська народна дидактика, її мета, завдання та зміст.
- 3.2. Актуальні проблеми сучасної дидактики (збір та аналіз матеріалів періодики, практики, науково-методичної літератури).

4. ІНДЗ підготувати реферативне повідомлення:

- а) «Аналіз розвитку вітчизняних та зарубіжних дидактичних систем».
- б) «Шляхи оптимізації процесу навчання».

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник . К. : Видавничий центр «Академія», 2001. 575 с.
2. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 31.08.2020)
3. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 18.08.2020).
4. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посібник. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. 2-е вид. випр., доп. Харків: «ОВС», 2002. 236 с.
5. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник К.: «КДНК», 2003. 528 с.
6. Освітні технології: навч.-метод. посіб./ О. М. Пехота, А.З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. К.: А.С.К., 2002. 255 с.
7. Педагогіка: навч. підручник / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 418 с.
8. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
9. Чайка В. Основи дидактики: тексти лекцій і завдання для самоконтролю: навч. посібник. Тернопіль: Астон, 2002. 244 с.
10. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 9

Тема: Закономірності та принципи навчання

(2 год.)

План

1. Закономірності навчання.
2. Характеристика принципів навчання.

Алгоритм самопідготовки

1. Розкрийте зміст понять: закономірність, принцип, правило.

2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії

1. Розкрийте сутність закономірностей навчання.
2. Доведіть, що принципи навчання є основними вихідними положеннями теорії навчання.
3. Перерахуйте принципи навчання.
4. Охарактеризуйте принцип науковості навчання.
5. Доведіть, що принцип систематичності і послідовності навчання передбачає систему в роботі вчителя та учня.
6. Обґрунтуйте важливість принципу доступності та принципу зв'язку навчання з життям.
7. Поясніть, чому застосування принципу свідомості й активності сприяє перетворенню школяра з пасивного об'єкта навчання на активний його суб'єкт?
8. Які умови сприяють активізації пізнавальної діяльності учнів на уроці (за фахом)?
9. Визначте сутність афоризму «краще один раз побачити, ніж сто разів почути».
10. Назвіть види та функції наочності.
11. Сформулюйте вимоги до використання наочності.
12. Охарактеризуйте зміст принципу міцності знань, вмінь та навичок.
13. Розкрийте сутність індивідуального підходу. Доведіть, що він має багато спільного з особистісним підходом.
14. Чому, на вашу думку, принцип емоційності навчання є дуже важливим?
15. Який взаємозв'язок між закономірностями і принципами навчання?
16. У чому полягає взаємозв'язок між принципами навчання?
17. Сформулюйте найважливіші дидактичні правила, які впливають з принципів систематичності та послідовності, активності та самостійності.

3. Самостійна робота:

3.1. Народна педагогіка про принципи навчання.

4. ІНДЗ підготувати реферативне повідомлення:

«Шляхи реалізації принципів навчання в умовах сучасної школи».

«Реалізація принципу міцності навчання».

«Емоційність процесу навчання».

«Способи активізації навчальної діяльності учнів на уроці».

«Шляхи реалізації принципу наочності навчання».

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2001. 575 с.
2. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посібник. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. 2-е вид. випр., доп. Харків: «ОВС», 2002. 236 с.
3. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник К.: «КДНК», 2003. 528 с.
4. Педагогіка: навч. підручник / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 418 с.
5. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
6. Чайка В. Основи дидактики: Тексти лекцій і завдання для самоконтролю: навч. посібник. Тернопіль: Астон, 2002. 244 с.
7. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 10

Тема: Зміст освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти

(2 год.)

План

1. Поняття про зміст освіти, його основні компоненти.
2. Роль різних теорій у формуванні змісту освіти.
3. Характеристика навчальних планів, програм і підручників сучасного закладу загальної середньої освіти.
4. Види та форми здобуття освіти та їх характеристика.
5. Удосконалення змісту освіти в сучасному закладі загальної середньої освіти.
6. Зміст освіти в зарубіжній школі.

Алгоритм самопідготовки

1. Розкрийте зміст понять: зміст освіти, навчальний план, навчальна програма, підручник, навчальний посібник.

2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії

1. Що таке зміст освіти?
2. Обґрунтуйте вимоги, яким має відповідати зміст освіти.
3. Вкажіть шляхи вдосконалення змісту освіти відповідно до вимог розбудови національної школи.
4. Що таке навчальний план?
5. Обґрунтуйте вимоги до навчального плану.
6. Проаналізуйте вимоги до навчальних програм.
7. Перерахуйте вимоги до підручника, охарактеризуйте його структуру.
8. Дайте характеристику репродуктивних, проблемних, програмованих та комплексних текстів підручника.
9. Назвіть принципи підбору змісту підручника.
10. Чому вчитель у процесі навчання орієнтується на підручник?
11. Визначте особливості в роботі з підручником.
12. Що таке повна загальна середня освіта?
13. Чому у процесі вивчення навчальних дисциплін необхідно здійснювати внутріпредметні і міжпредметні зв'язки?
14. Проаналізуйте особливості змісту освіти в зарубіжних державах.

3. Самостійна робота:

3.1. Проаналізуйте пояснювальну записку навчальної програми з фахової дисципліни. Сформулюйте головні завдання, що стоять перед навчальною дисципліною.

3.2. Складіть анотацію на підручники та посібники з фахової дисципліни для учнів загальноосвітньої закладу загального середньої освіти.

ІНДЗ підготувати реферативне повідомлення:

- а) «Державні освітні стандарти – важіль управління якістю освіти».
- б) «Регіональний компонент у змісті освіти».
- в) «Характеристика системи загальної повної середньої освіти».
- г) «Основні напрями оновлення змісту освіти у сучасних умовах».

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2001. 575 с.

2. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення: 18.06.2019)
3. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 18.08.2020).
4. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник К.: «КДНК», 2003. 528 с.
5. Педагогіка: навч. підручник / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 418 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
7. Чайка В. Основи дидактики: тексти лекцій і завдання для самоконтролю: навч. посібник. Тернопіль: Астон, 2002. 244 с.
8. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 11
Тема: Методи і засоби навчання
 (2 год.)

План

1. Поняття про методи, прийоми, засоби навчання. Функції методів, їх класифікація.
2. Характеристика основних груп та окремих методів навчання:
 - 2.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
 - 2.2. Методи стимулювання навчальної діяльності учнів.
 - 2.3. Методи контролю і самоконтролю у навчанні.
3. Засоби навчання. Використання комп'ютерної техніки у навчанні.
4. Інноваційні методи навчання.
5. Методи навчання в зарубіжній теорії і практиці.

Алгоритм самопідготовки

1. Розкрийте зміст понять: метод, прийом, дія, операція, засіб навчання.
- 2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії**
 1. Проаналізуйте різні наукові підходи до класифікації методів навчання.
 2. Дайте визначення методів організації навчально-пізнавальної діяльності учнів.
 3. Перерахуйте методи навчання за джерелом інформації.
 4. Визначте вимоги до розповіді.
 5. Визначте види бесід, розкрийте вимоги до них.
 6. Розкрийте вимоги до формулювання запитань та відповідей учнів.
 7. Доведіть, що такі методи як дискусія та диспут сприяють розвитку логічного мислення у школярів.
 8. Охарактеризуйте роботу з підручником під час вивчення нових знань.
 9. Визначте вимоги до вправ та їх виконання.
 10. Проаналізуйте індуктивний, дедуктивний, репродуктивний та проблемно-пошуковий методи навчання.
 11. Поясніть сутність методів стимулювання навчально-пізнавальної діяльності.
 12. Визначте особливості двох груп методів стимулювання навчальної діяльності учнів (методи формування інтересу до навчання, стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні).
 13. Розкрийте суть методів контролю.
 14. Охарактеризуйте метод усного контролю, назвіть етапи усного опитування.
 15. Доведіть необхідність індивідуального, фронтального та ущільненого опитування.
 16. Назвіть методи письмового контролю. Охарактеризуйте позитивні й негативні сторони даного методу.
 17. Розкажіть про тестову перевірку знань, переваги і недоліки цього виду перевірки.
 18. Обґрунтуйте важливість іспитів.
 19. Розкрийте суть та значення самоконтролю й самооцінки учнів.

20. Перерахуйте засоби навчання.
21. Яким вимогам повинно відповідати комплексне використання аудіовізуальних засобів навчання.
22. Визначте роль комп'ютера у школі. Позитивні та негативні моменти роботи учнів з ПК.
23. Проаналізуйте сучасні інноваційні методи.

3. Самостійна робота:

3.1. Проблема стимулювання пізнавальної активності учнів на уроках з фахової дисципліни (огляд педагогічної періодики, матеріалів педагогічного досвіду).

ІНДЗ підготувати реферативне повідомлення:

- а) «Засоби стимулювання навчальної діяльності школярів».
- б) «Формування в учнів умінь працювати з книгою та електронними посібниками».
- в) «Дидактичні умови використання засобів навчання».
- г) «Підвищення ефективності самостійної роботи як методу навчання».

Список рекомендованих джерел

1. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. 3-ге вид. К.: Ліра-К, 2016. 608 с.
2. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.(дата звернення: 18.06.2020)
3. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посібник. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. 2-е вид. випр., доп. Харків: «ОВС», 2002. 236 с.
4. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник К.: «КДНК», 2003. 528 с.
5. Педагогіка : навч. підручник / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 418 с.
6. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
7. Чайка В. Основи дидактики: тексти лекцій і завдання для самоконтролю: навч. посібник. Тернопіль: Астон, 2002. 244 с.
8. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття №12

Тема: **Види та технології навчання в сучасному закладі загальної середньої освіти**
(2 год.)

План

1. Основні види навчання в сучасній школі:
 - 1.1. Пояснювально-ілюстративний вид навчання, його особливості.
 - 1.2. Проблемне навчання.
 - 1.3. Програмоване навчання.
 - 1.4. Дистанційне навчання.
2. Поняття про технологію навчання:
 - 2.1. Структура технології навчання. Характеристика її основних компонентів.
 - 2.2. Поняття технологічного підходу у навчанні.
3. Інноваційні технології навчання та їх характеристика:
 - стем-освіта,
 - мультимедійна презентація,
 - освітня ситуація,
 - веб-форум,

- всесвітній каталог ідей – піни,
- фрактали,
- коучинг,
- сторітелінг,
- скрам-технологія,
- багатоканальна діяльність,
- комікс,
- квест-пошук,
- педагогічний плейбек,
- едьютейнмент,
- комп'ютерні засоби,
- кейс-технології,
- блоги,
- бінарні методи,
- проект,
- електронні бібліотеки.

Алгоритм самопідготовки

1. Розкрийте зміст понять: вид навчання, проблемна ситуація, технологія навчання, розвивальне навчання, дистанційне навчання.

2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії

1. Назвіть основні види навчання школярів.
2. Розкрийте зміст проблемного навчання.
3. Визначте етапи процесу засвоєння знань проблемним шляхом.
4. Спробуйте обґрунтувати методи проблемного навчання.
5. Дайте характеристику програмованого навчання.
6. Визначте позитивні й негативні сторони програмованого навчання.
7. Чому алгоритмізація навчання сприяє успішному засвоєнню учнями знань і розумових дій?
8. Розкрийте історичний аспект розвитку поняття «технологія навчання».
10. Побудуйте схему технологічної побудови навчального процесу в школі.
11. Що є головною рисою технології навчання?
12. Назвіть основні етапи навчального циклу.
13. Дайте загальну оцінку технологічного підходу до навчання.

3. Самостійна робота:

3.1. Основні технології навчання в сучасній школі.

ІНДЗ підготувати реферативне повідомлення:

- а) «Інтерактивні технології навчання».
- б) «Особистісно орієнтована технологія навчання».
- в) «Технологія дистанційного навчання».

Список рекомендованих джерел

1. 4. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.(дата звернення 18.06.2020)
2. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. для здобувач вищої освіти ВНЗ 2-ге вид., перероб. та доп. К.: Академвидав, 2007. 615 с.
3. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. 3-ге вид. К.: Ліра-К, 2016. 608 с.
4. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посібник. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. 2-е вид. випр., доп. Харків: «ОВС», 2002. 236 с.

5. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник К.: «КДНК», 2003. 528 с.
6. Педагогіка: навч. підручник / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 418 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
8. Чайка В. Основи дидактики: тексти лекцій і завдання для самоконтролю: навч. посібник. Тернопіль: Астон, 2002. 244 с.
9. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 13
Тема: Форми організації навчання
 (2 год.)

План

1. Повторення теоретичного матеріалу:

1. Поняття про форми організації навчання.
2. Урок – форма організації навчання: вимоги до сучасного уроку; типологія уроків; підготовка вчителя до уроку; шляхи удосконалення уроку.
3. Позаурочні форми навчання, їх характеристика.

2. Виконання практичних завдань:

1. Педагогічний диктант.
2. Робота з презентаціями.
3. Перегляд уроків та їх аналіз.
4. Бліц-опитування.

Алгоритм самопідготов

1. Розкрийте зміст понять: форма організації навчання, класно-урочна система, урок, клас.

2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії

1. У чому полягає сутність класно-урочної системи навчання?
2. Проаналізуйте позитивні та негативні сторони класно-урочної системи навчання.
3. Проаналізуйте погляди Я. А. Коменського щодо класно-урочної системи навчання.
4. Розкрийте поняття «форми навчання» в історичному розвитку.
5. Охарактеризуйте типи уроків.
6. Розкрийте зміст підготовки вчителя до конкретного уроку.
7. Дайте характеристику тематичного та поурочного планування.
8. Визначте завдання, що вирішуються на початку уроку.
9. Обґрунтуйте вимоги до пояснення вчителя.
10. Розкрийте технологію формування вмінь і навичок учнів.
11. Дайте узагальнюючу характеристику форм організації навчальної роботи на уроці.
12. Вкажіть найефективніші способи індивідуалізації навчання на уроці.
13. Визначте причини порушень дисципліни на уроці. Охарактеризуйте шляхи подолання порушень порядку.
14. Поясніть традиційні вимоги до уроку.
15. Наведіть характеристики ефективного уроку.
16. Обґрунтуйте шляхи вдосконалення уроку.
17. Перерахуйте нестандартні уроки. Проаналізуйте їх.
18. Дайте характеристику позаурочних форм навчання.
19. Чим екскурсія відрізняється від уроку?
20. Чому сучасний урок не є основною формою навчання? (згідно закону України «Про загальну середню освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення: 18.06.2020)

3. Самостійна робота :

3.1. Теоретичне обґрунтування класно-урочної системи навчання в працях Я.А. Коменського.

4. Підготуйте реферат на одну із запропонованих тем:

- а) «Урок в новій українській школі».
- б) «Підготовка вчителя до уроку як запорука його успіху».
- в) «Способи диференціації домашніх завдань».

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. для здобувач вищої освіти ВНЗ 2-ге вид., перероб. та доп. К.: Академвидав, 2007. 615 с.
- 4 Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.(дата звернення 18.06.2020)
5. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. 3-ге вид. К.: Ліра-К, 2016. 608 с.
6. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посібник. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. 2-е вид. випр., доп. Харків: «ОВС», 2002. 236 с.
7. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник К.: «КДНК», 2003. 528 с.
8. Педагогіка: навч. підручник / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 418 с.
9. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
10. Чайка В. Основи дидактики: тексти лекцій і завдання для самоконтролю. навч. посібник. Тернопіль: Астон, 2002. 244 с.
11. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 14

Тема: Організація сучасного уроку

(2 год)

План

I. Теоретична частина

1. Урок – форма організації навчання:
 - вимоги до сучасного уроку;
 - структурні елементи уроку;
 - типологія уроків;
 - підготовка вчителя до уроку;
 - шляхи удосконалення уроку.
 - нетрадиційні уроки.

II. Практична частина

1. Перегляд і обговорення відеозаписів фрагментів різних типів уроків.
2. Розв'язування педагогічних задач та вправ, вирішення педагогічних ситуацій.
3. Огляд нової літератури та преси з теми заняття.

Алгоритм самопідготовки

1. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії

1. Назвіть типи і структуру сучасного уроку.
2. Розкрийте вимоги щодо підготовки вчителя до уроку.
3. Назвіть методичні прийоми організації колективних навчальних занять.
4. Назвіть методи та прийоми організації пізнавальної діяльності на уроці.
5. Розкрийте способи використання підручника на уроці.
6. Назвіть форми навчальної діяльності учнів на уроці.
7. Визначте психолого-педагогічні умови активізації пізнавальної діяльності учнів.

8. Розкрийте педагогічні прийоми емоційного впливу на учнів на уроці.
9. Назвіть особливості організації самостійної роботи учнів на уроці.
10. Розкрийте шляхи удосконалення уроку.

2. Самостійна робота:

2.1 Урок як форма навчання нової української школи.

3. ІНДЗ:

а) «Різноманітність форм навчання в сучасній дидактиці».

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. для студентів ВНЗ 2-ге вид., перероб. та доп. К.: Академвидав, 2007. 615 с.
2. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення: 18.06.2020)
3. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. 3-ге вид. К.: Ліра-К, 2016. 608 с.
4. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посібник. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. 2-е вид. випр., доп. Харків: «ОВС», 2002. 236 с.
5. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник К.: «КДНК», 2003. 528 с.
6. Педагогіка: навч. підручник / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 418 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
8. Чайка В. Основи дидактики: тексти лекцій і завдання для самоконтролю: навч. посібник. Тернопіль: Астон, 2002. 244 с.
9. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 15

Тема: Контроль і оцінювання навчально-пізнавальної діяльності учнів
(2 год.)

План

1. Суть і основні види контролю успішності учнів. Діагностика результатів навчання.
2. Оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Критерії та норми оцінки.

Алгоритм самопідготовки

1. Розкрийте зміст понять: контроль, облік, перевірка, оцінювання, оцінка, тестування.

2. Дайте відповіді на теоретичні запитання:

1. Проаналізуйте функції контролю.
2. Обґрунтуйте сутність видів контролю.
3. Розкрийте основні вимоги до перевірки і оцінки успішності.
4. Визначте критерії оцінки.
5. Охарактеризуйте рівні знань школярів.
6. Перерахуйте шляхи подолання формалізму в оцінці результатів праці учнів.
7. Дайте характеристику знахідкам передових учителів по вдосконаленню методики перевірки і оцінки успішності.
8. За яких умов оцінка стає ефективним засобом підвищення успішності.
9. Чи можна, на Вашу думку, здійснювати контроль без оцінки знань, умінь та навичок? Проведіть аргументи «за і проти» цього.

10. Чи вважаєте ви, що ставлення до оцінок у невстигаючих і відмінників є однаковим? Обґрунтуйте відповідь.
11. Класифікуйте основні причини суб'єктивного оцінювання педагогом знань, вмінь і навичок учнів. Як, на Вашу думку, можна цього уникнути?
- 3. Самостійна робота:**
- 3.1. Законспектуйте:
- 3.2. Характеристика 12-бальної системи оцінювання знань.
(<https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v0428290-00>)
- 4. ІНДЗ. Рекомендована тема реферату:**
- а) «Дидактичні вимоги до перевірки і оцінювання навчальних досягнень учнів».
- б) «Оцінювання результатів учнів та їх атестація».

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. для здобувач вищої освіти ВНЗ 2-го вид., перероб. та доп. К.: Академвидав, 2007. 615 с.
2. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посібник для здобувач вищої освіти вищих педагогічних навчальних закладів. 3-го вид. К.: Ліра-К, 2016. 608 с.
3. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення 18.06.2020)
4. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посібник. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. 2-е вид. випр., доп. Харків: «ОВС», 2002. 236 с.
5. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник К.: «КДНК», 2003. 528 с.
6. Педагогіка: навч. підручник / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 418 с.
7. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
8. Чайка В. Основи дидактики: тексти лекцій і завдання для самоконтролю: навч. посібник. Тернопіль: Астон, 2002. 244 с.
9. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 16 Тема: Система освіти в Україні (2 год.)

План

1. Сучасна система освіти в Україні, її мета, основні завдання, принципи, структура.
2. Повна загальна середня освіта як основна ланка всебічного розвитку особистості. Типи закладів повної загальної середньої освіти.
3. Шляхи інтеграції системи освіти України у світову освітню систему.

Алгоритм самопідготовки

- 1. Дайте визначення основних понять теми:** система освіти, головні принципи системи освіти України, структура системи освіти.
- 2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії**
1. У чому полягають особливості освітньої системи в Україні?
 2. Розкрийте напрямки реформування освіти в Україні.
 3. Перерахуйте принципи системи освіти України.
 4. Назвіть мету та основні завдання закладів вищої освіти. Які освітні заклади вважаються закладами вищої освіти?

5. Назвіть освітньо-кваліфікаційні рівні фахівців.
6. Назвіть типи освітніх закладів, що забезпечують загальноосвітню і профільну підготовку учнів.
7. Назвіть основні типи закладів повної загальної середньої освіти.
8. Проаналізуйте структуру закладу загальної середньої освіти.
9. Назвіть мету та основні завдання навчання і виховання дітей у закладі загальної середньої освіти.
10. Дайте характеристику типам закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти.

3. Самостійна робота:

3.1. Правові основи освіти. Огляд державних документів про освіту, зокрема:

- Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 18.08.2020).
- Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 18.08.2020).
- Закон України «Про загальну середню освіту» «URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 18.08.2020).

4. ІНДЗ. Підготуйте реферат на одну із запропонованих тем:

- а) «Історичні етапи розвитку освіти в Україні».
- б) «Інноваційні процеси у закладах загальної середньої освіти».
- в) «Типи закладів освіти що забезпечують здобуття повної загальної освіти».
- г) «Доступність повної загальної освіти».
- д) «Організація інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти».

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. для здобувач вищої освіти ВНЗ 2-го вид., перероб. та доп. К.: Академвидав, 2007. 615 с.
2. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посібник для здобувач вищої освіти вищих педагогічних навчальних закладів. 3-го вид. К.: Ліра-К, 2016. 608 с.
3. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення 29.08.2020).
4. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 18.08.2020).
5. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посібник. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. 2-е вид. випр., доп. Харків: «ОБС», 2002. 236 с.
6. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник К.: «КДНК», 2003. 528 с.
7. Педагогіка: навч. підручник / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 418 с.
8. Реформа освіти та науки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti> (дата звернення 12.08.2020).
9. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
10. Чайка В. Основи дидактики: тексти лекцій і завдання для самоконтролю: навч. посібник. Тернопіль: Астон, 2002. 244 с.

Семінарське заняття № 17

Тема: Управління закладом загальної середньої освіти

(2 год)

План

2. Наукові основи управління закладом загальної середньої освіти: принципи, методи, функції управління.

3. Структура та функції органів управління освітою.
4. Заклад загальної середньої освіти як педагогічна система і об'єкт наукового управління.
6. Внутрішньошкільне керівництво.
7. Вимоги до керівника закладу загальної середньої освіти.
8. Планування та облік роботи закладу загальної середньої освіти.

Алгоритм самопідготовки:

1. Розкрийте зміст понять: педагогічна система, системний підхід, управління, плюралізм, функції управління, спеціальні функції управління, планування, організація, координування, контроль, регулювання, облік, аналіз, методи управління, стиль управління.

2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії

1. Дайте характеристику сутності системного підходу до управління закладом загальної середньої освіти.
2. Охарактеризуйте принципи управління закладом загальної середньої освіти.
3. Визначте особливості спеціальних і загальних функцій управління.
4. Чому, на Вашу думку, без єдиного планування роботи, єдиного підходу немає педагогічного колективу і не може бути якісного освітнього процесу?
5. На конкретному прикладі покажіть процес здійснення організаційної функції управління.
6. Доведіть, що узгодженість дій – одна із важливих умов управління.
7. Назвіть провідні функції методів управління.
8. Підтвердіть конкретними прикладами те, що економічні методи активізують людський фактор. Назвіть економічні методи управління.
9. Розкажіть, з якою метою застосовуються організаційно-стабілізуючі методи (регламентування, нормування, інструктування).
10. У чому полягає сутність розпорядчих та стимулюючих впливів?
11. У яких формах реалізується педагогічний аспект організаційно-педагогічних методів управління?
12. Проаналізуйте зміст і значення соціологічних методів управління. Порівняйте організаційно-педагогічні та соціологічні методи.
13. Охарактеризуйте сутність психологічних методів управління.
14. Визначте об'єктивні і суб'єктивні фактори, під впливом яких формується стиль керівника.

3. Самостійна робота:

3.1 Управління закладами загальної середньої освіти.

4. ІНДЗ:

- а) «Гуманізація відносин в процесі внутрішшкільного управління».
- б) «Створення безпечного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти».
- в) «Громадянське самоврядування в закладах освіти».
- г) «Система управління закладом загальної середньої освіти».

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. для студентів ВНЗ 2-ге вид., перероб. та доп. К.: Академвидав, 2007. 615 с.
2. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення: 28.08.2020).
3. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 18.08.2020).

4. Онишків. З. М. Основи управління закладом загальної середньої освіти: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2018. 192 с.
5. Сухомлинський В. О. Павлицька середня школа. Вибр. тв. в 5-ти томах. Т. 4. К.: Рад. шк., 1977. С. 206–300.
6. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором школи. Вибрані твори у 5-ти т. К., 1976. Т. 5. С. 229–239.
7. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
8. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття №18

Тема: Внутрішньошкільний контроль, інспектування та акредитація

(2 год)

План

1. Вимоги до організації внутрішньошкільного контролю.
2. Зміст внутрішнього контролю.
3. Види контролю.
4. Форми і методи контролю.
5. Визначення цілей внутрішнього контролю.
6. Планування внутрішнього контролю.
7. Поняття про інституційний аудит та акредитацію закладу освіти.

Алгоритм самопідготовки

1. Розкрийте зміст понять: діагностика, тематичний контроль, фронтальний контроль, інституційний аудит, акредитація.

2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії

1. Чому внутрішній контроль має великий вплив на кардинальні зміни у школі?
2. Охарактеризуйте зв'язок контролю з педагогічним аналізом.
3. У чому проявляється попереджувальний характер контролю?
4. Висловіть свою думку про необхідність залучення до контролю громадських організацій, поєднання контролю і самоконтролю.
5. Підтвердіть фактами важливість дієвості і діагностичності контролю.
6. Визначте напрямки діяльності школи, які необхідно контролювати.
7. Назвіть форми контролю. Охарактеризуйте коротко кожен з них.
8. Перерахуйте методи внутрішнього контролю.
9. Визначте цілі внутрішнього контролю.
10. Які, на Вашу думку, навчальні заняття чи виховні заходи доцільно вибирати для відвідування та аналізу?
11. Розкрийте шляхи удосконалення планування внутрішнього контролю.
12. Розкажіть, за яких обставин підвищується роль кожного члена колективу у внутрішньошкільному контролі.

3. Самостійна робота

3.1 Проаналізуйте вимоги щодо інституційного аудиту та акредитацію закладу освіти.

4. ІНДЗ:

- а) «Забезпечення академічної доброчесності у сфері загальної середньої освіти».
- б) «Ліцензування освітньої діяльності».
- б) «Інституційний аудит».

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. для студентів ВНЗ 2-ге вид., перероб. та доп. К.: Академвидав, 2007. 615 с.

2. Даниленко Л. І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : монографія. К.: Міленіум, 2004. 358 с.
3. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення: 28.08.2020).
4. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/651-14>. (дата звернення: 31.08.2020).
5. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-URL: [Http://www.gdo.kiev.ua/Шес/2002/3Ш447.htm](http://www.gdo.kiev.ua/Шес/2002/3Ш447.htm). (дата звернення 31.08.2020)
6. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 16 січня 2003 р. № 433: URL: [Http://www.gdo.kiev.ua/Шес/db.php?god=2003&st=271](http://www.gdo.kiev.ua/Шес/db.php?god=2003&st=271). (дата звернення 31.08.2020).
7. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник для здобувач вищої освіти ВНЗ. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання-Прес, 2007. 447 с.
8. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник. 5-е вид., випр. і доп. К.: «КДНК», 2007. 615 с.
9. Положення прямої дії «Про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності» (Наказ МОН України від 17 листопада 2000 р. № 522) та «Про експериментальний загальноосвітній навчальний заклад» (Наказ МОН України від 20 січня 2002 р. № 114). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>. (дата звернення: 28.08.2020).
10. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К: «Академія», 2001. 528 с.
11. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Семінарське заняття № 19

Тема: Методична робота в закладі загальної середньої освіти

(2 год)

План

1. Завдання та зміст методичної роботи.
2. Форми методичної роботи з учителями, їх характеристика.
3. Атестація педагогічних працівників.
4. Педагогічна інтернатура.
5. Передовий педагогічний досвід і його види.

Алгоритм самопідготовки

1. Розкрийте зміст понять: методична робота, методичне об'єднання, підвищення кваліфікації, перепідготовка кадрів, педагогічна інтернатура, атестація, сертифікація педагогічних працівників.

2. Запитання для самоконтролю, роздумів та дискусії

1. Розкрийте сутність протиріч, які породжують проблему професійного навчання педагогів.
2. У чому, на Вашу думку, полягає психологічна перебудова вчителя української національної школи.
3. Назвіть провідні компоненти системи роботи з педагогічними кадрами.
4. Розкрийте важливість теоретичної підготовки вчителя, як предметника.
5. Проаналізуйте недоліки професійного навчання педагогів.
6. Визначте фактори, якими забезпечується оптимальний вибір змісту організаційних форм навчання педагогів.
7. Охарактеризуйте роботу педколективу над обраною темою із провідних психолого-педагогічних проблем.
8. Дайте характеристику роботі психолого-педагогічному семінару, практикуму з аналізу відкритих уроків і виховних заходів.
9. Розкрийте зміст роботи предметних і циклових методичних об'єднань.

10. Визначте групи педагогів за ставленням до самоосвіти і умінням організувати самостійну роботу над собою. Порівняйте їх.
11. Доведіть на конкретних фактах, що якість самоосвіти у значній мірі залежить від наявності у вчителя вільного часу.
12. Розкрийте основні напрями діяльності наставників з молодим педагогом.
13. Визначте роль методичної роботи у закладі загальної середньої освіти.
14. З якою метою, на вашу думку, проводиться атестація педагогічних працівників.
15. Охарактеризуйте організаційні процедури атестації педагогічних працівників.
16. На яких принципах базується атестація педагогічних працівників?

3. Виконайте практичні завдання. Результати дослідження оформіть у вигляді реферату:

1. Проаналізуйте систему методичної роботи в одному із закладів загальної середньої освіти міста.

ІНДЗ. Підготувати реферативне повідомлення:

- а) «Атестація педагогічних працівників. Сертифікація вчителів».
- б) «Забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії учнів».

Список рекомендованих джерел

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посіб. для студентів ВНЗ 2-ге вид., перероб. та доп. К.: Академвидав, 2007. 615 с.
2. Жихарєва Т. А. Проектні технології у діяльності педагогічної ради. *Управління школою*. Х., 2008. № 15(20), травень. С. 17–25.
3. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. 3-ге вид. К.: Ліра-К, 2016. 608 с.
4. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 18.08.19).
5. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/651-14>. (дата звернення 31.08.2020).
6. Кловак Г. Т. Педагогіка наукової школи: навч.-метод. посібник для вищих педагогічних навчальних закладів. Чернівці, 2004. 208 с.
7. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник для здобувач вищої освіти ВНЗ. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання-Прес, 2007. 447 с.
8. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посібник. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. 2-е вид. випр., доп. Харків: «ОВС», 2002. 236 с.
9. Лукасевич В. Педагогічна рада – рольова гра: методична робота. *Директор школи*. К., 2008. № 36(516), вересень. С. 9–13.
10. Онишків. З. М. Основи управління закладом загальної середньої освіти: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2018, 192 с.

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Актуальні проблеми сучасної педагогіки. Зустріч зі вчителями школи. (Опитування вчителів щодо їх ставлення до професії педагога).	4	8

2.	Народна педагогіка про чинники формування особистості. Зарубіжні теорії розвитку та формування особистості. Охарактеризувати освітній простір для учнів конкретного класу одному із закладів освіти.	4	14
3.	Педагоги-класики, громадські діячі та народні просвітителі про працю вчителя. Напишіть твір-мініатюру на тему: «Вчитель, якого чекає сучасна школа» (з врахуванням досвіду сучасного ЗЗСО).	3	4
4.	Зародження ідеї про всебічний розвиток особистості Видатні педагоги про самовиховання особистості.	4	10
5.	Народна педагогіка про принципи та методи виховання.	6	10
6.	Народна педагогіка про зміст виховання. Усебічний розвиток особистості: напрями та завдання. Робота з профілактики булінгу серед учнівської молоді.	4	12
7.	Формування в учнів навичок працювати в команді. Підготувати інформаційний листок «Зупини булінг». Дитячі та юнацькі громадські організації, основні напрями їх діяльності. Взаємодія школи і сім'ї у вихованні дітей та молоді. Народна педагогіка про сімейне виховання.	6	10
8.	Українська народна дидактика, її мета, завдання та зміст. Актуальні проблеми сучасної дидактики (збір та аналіз матеріалів періодики, практики, науково-методичної літератури).	6	15
9.	Народна педагогіка про принципи навчання.	5	8
10.	Проаналізуйте пояснювальну записку навчальної програми з фахової дисципліни. Сформулюйте головні завдання, що стоять перед навчальною дисципліною. Складіть анотацію на підручники та посібники з фахової дисципліни для учнів закладу загальної середньої освіти.	4	7
11.	Проблема стимулювання пізнавальної активності учнів на уроках з фахової дисципліни (огляд педагогічної преси).	4	3
12.	Основні технології навчання в сучасній школі.	4	2
13.	Теоретичне обґрунтування класно-урочної системи навчання в працях Я. А. Коменського.	3	3
14.	Урок як форма навчання нової школи.	3	4
15.	Дайте характеристику 12-бальної системи оцінювання знань. (https://zakon.rada.gov.ua/rada/card/v0428290-00)	4	5
16.	Огляд державних документів про освіту. Закон України «Про освіту».	2	5
17.	Управління закладами загальної середньої освіти.	3	3

18.	Проаналізуйте вимоги щодо інституційного аудиту та акредитації закладу освіти.	4	4
19.	Проаналізуйте систему методичної роботи одного із закладів загальної середньої освіти міста.	3	5
	Разом	78	134

Оцінювання самостійної роботи здобувачів вищої освіти здійснюється на семінарських заняттях.

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувач вищої освіти на семінарських, практичних заняттях:

1–2 бали – здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв’язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання здобувач вищої освіти є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв’язку, вміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв’язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Здобувач вищої освіти здатен на рецензію відповіді іншого здобувач вищої освіти; здатен опрацювати матеріал самостійно.

4 бали – здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об’єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв’язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

8. Індивідуальна робота

Тематика індивідуальних навчально-дослідницьких завдань

1. Народна педагогіка як золотий фонд педагогіки наукової.
2. Родинна педагогіка як педагогічне явище.
3. Духовна педагогіка: роль і значення.
4. Світська педагогіка як педагогічне явище.
5. Роль виховання у формуванні особистості.
6. Роль спадковості у розвитку особистості.
7. Вплив середовища на розвиток і формування особистості.
8. Учитель XXI століття: яким йому бути?
9. Нові професійні ролі вчителя в умовах НУШ.

10. Проблема виховного ідеалу у контексті сучасних модернізаційних концепцій виховання.
11. Суть українського християнського виховного ідеалу (за Г.Ващенком).
12. Здійснення індивідуального підходу до учнів у процесі виховання.
13. Проблема застосування методів виховання в умовах гуманізації школи.
14. Види та форми заохочень і відзначень учнів в закладі освіти.
15. Зміст, форми і методи правового виховання учнів.
16. Виховання громадянської культури та демократії учнів.
17. Виховання прагнення до взаєморозуміння, миру злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами.
18. Формування почуттів доброти, милосердя, толерантності, терпимості, шанобливого ставлення до сім'ї, відповідальність за свої дії.
19. Екологічне виховання школярів в позакласній роботі.
20. Економічне виховання учнів в процесі вивчення навчальних предметів.
21. Професійна орієнтація школярів.
22. Відродження елементів народної культури та їх роль в естетичному вихованні учнів.
23. Виховання учнів на державних символах України.
24. Вивчіть та проаналізуйте міжособистісні відносини в учнівському колективі одного із класів школи, де ви навчалися.
25. Організація педагогічної освіти батьків.
26. Взаємодія школи і сім'ї у вихованні учнів.
27. Проведіть опитування школярів з метою виявлення їх ставлення до сім'ї, членів сім'ї. Для цього складіть перелік запитань і завдань для учнів.
28. Аналіз розвитку вітчизняних та зарубіжних дидактичних систем.
29. Шляхи оптимізації процесу навчання.
30. Реалізація принципу міцності навчання.
31. Емоційність процесу навчання.
32. Способи активізації навчальної діяльності учнів на уроці.
33. Шляхи реалізації принципів навчання в умовах сучасної школи.
34. Шляхи реалізації принципу наочності навчання.
35. Державні освітні стандарти – важіль управління якістю освіти.
36. Регіональний компонент у змісті освіти.
37. Характеристика системи загальної середньої освіти.
38. Основні напрями оновлення змісту освіти у сучасних умовах.
39. Засоби стимулювання навчальної діяльності школярів.
40. Формування в учнів умінь працювати з книгою та електронними посібниками.
41. Дидактичні умови використання засобів навчання.
42. Підвищення ефективності самостійної роботи як методу навчання.
43. Інтерактивні технології навчання.
44. Особистісно орієнтована технологія навчання.
45. Технологія дистанційного навчання.
46. Різноманітність форм навчання в сучасній дидактиці.
47. Способи диференціації домашніх завдань.
48. Підготовка вчителя до уроку як запорука його успіху.
49. Урок в новій українській школі.
50. Дидактичні вимоги до перевірки і оцінювання навчальних досягнень учнів.
51. Оцінювання результатів учнів та їх атестація.
53. Історичні етапи розвитку освіти в Україні.
54. Інноваційні процеси у закладах загальної середньої освіти.
55. Типи закладів освіти що забезпечують здобуття повної загальної освіти.

56. Доступність повної загальної середньої освіти.
57. Організація інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти.
58. Створення безпечного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти.
59. Гуманізація відносин в процесі внутрішньошкільного управління.
60. Громадянське самоврядування в закладах освіти.
61. Система управління закладом загальної середньої освіти.
62. Забезпечення академічної доброчесності у сфері загальної середньої освіти.
63. Ліцензування освітньої діяльності.
64. Інституційний аудит
65. Атестація педагогічних працівників. Сертифікація вчителів.
66. Забезпечення індивідуальної освітньої траєкторії учнів.

Критерії оцінювання ІНДЗ

При розробленні критеріїв оцінки за ІНДЗ береться за основу повнота і правильність виконання завдання, ступінь усвідомлення та розуміння здобувач вищої освіти навчального матеріалу проблемного характеру; враховується здатність здобувач вищої освіти диференціювати, інтегрувати та уніфікувати отримані знання, застосовуючи наукову термінологію; уміння здійснювати самостійний пошук та використання додаткового матеріалу для глибокого, логічного та творчого аналізу вивченого; уміння творчо застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; мовленнєве оформлення відповіді тощо.

Порядок подання та захист ІНДЗ

1. Звіт про виконання ІНДЗ подається у вигляді реферату обсягом до 10 арк.
2. ІНДЗ подається викладачу не пізніше ніж за 2 тижні до підсумкового контролю або завершення семестру.
3. Оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному занятті (семінарському, практичному) на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Можливий захист завдання шляхом усного звіту здобувач вищої освіти про виконану роботу (до 5-ти хв.).
4. Оцінка за ІНДЗ враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу. Максимальна кількість балів – 35.

Критерії оцінювання ІНДЗ

При розробленні критеріїв оцінки за ІНДЗ береться за основу повнота і правильність виконання завдання, ступінь усвідомлення та розуміння здобувач вищої освіти навчального матеріалу проблемного характеру; враховується здатність здобувач вищої освіти диференціювати, інтегрувати та уніфікувати отримані знання, застосовуючи наукову термінологію; уміння здійснювати самостійний пошук та використання додаткового матеріалу для глибокого, логічного і творчого аналізу вивченого; уміння творчо застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; мовленнєве оформлення відповіді тощо.

1 бал – здобувач вищої освіти має початковий рівень знань і не виявляє інтерес до навчального матеріалу; механічно відтворює зміст відповідного параграфу підручника/посібника; копіює певне завдання без будь-яких власних висновків та узагальнень;

2 бали – здобувач вищої освіти виявляє первинний інтерес до навчального матеріалу; має фрагментарні навички в роботі з підручником, але самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; здатен дати відповіді на прості, стандартні запитання;

3 бали – здобувач вищої освіти знає близько половини навчального матеріалу і здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача;

описує явища, процеси без пояснень їх причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, але слабо орієнтується в поняттях;

4 бали – здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, але відтворює його з помилками та неточностями; здатен з помилками й неточностями дати визначення основних понять; відповіді на додаткові питання непослідовні та нелогічні;

5 балів – здобувач вищої освіти має стійкі навички роботи з текстом підручника; може самостійно оволодіти більшою частиною навчального матеріалу; формулює поняття, наводить приклади, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен за необхідності використовувати наочні матеріали;

6 балів – здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена;

7 балів – здобувач вищої освіти самостійно відтворює домінуючу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати набуті знання при розв'язуванні психологічних задач; користується додатковими джерелами;

8 балів – здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал; розуміє основоположні теорії та факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє застосовувати засвоєний матеріал у стандартних ситуаціях;

9 балів – здобувач вищої освіти вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних теоретичних положень; самостійно користується додатковими джерелами; свідомо контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми;

10 балів – знання здобувач вищої освіти є достатньо повними; він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно описує певні явища з точки зору їх смислового взаємозв'язку; відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими фрагментарними неточностями;

11-13 балів – здобувач вищої освіти вміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки та залежності між явищами та фактами, розглядати виявлені закономірності, робити самостійні висновки; загалом належною мірою контролює власну учбову діяльність;

14-18 балів – здобувач вищої освіти володіє глибокими та міцними знаннями, здатен використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали;

19-24 балів – здобувач вищої освіти самостійно визначає окремі цілі власної учбової діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну щодо власної;

25-29 балів – здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ;

30-35 балів – здобувач вищої освіти вміє ставити й розв'язувати проблеми, самостійно здобувати та використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал у будь-якій формі; активно розвиває свої обдарування та нахили; вільно висловлює перспективи у відповідній сфері досліджень.

9. Методи навчання

Лекції із застосуванням слайдів, відеофільмів; педагогічні дослідження; розв'язування педагогічних задач або творчих завдань; моделювання освітнього процесу

або його фрагментів; вивчення матеріалів передового педагогічного досвіду; написання рефератів; семінарські заняття із розв'язуванням творчих та практичних завдань; пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж, дискусія, диспут, вправи, ілюстрації, демонстрація, робота з літературою, пізнавальні ігри, навчальна дискусія, виконання творчих завдань; робота над навчальним проєктом тощо.

10. Методи контролю

Поточне тестування; оцінка за проєкт (ІНДЗ); контрольні роботи, самостійні роботи, усне опитування, оцінка за творче завдання, підсумковий тест.

11. Розподіл балів, які отримують здобувач вищої освіти

II семестр

ЗМ 1 (1-3)	ЗМ 2 (4-8)	ЗМ 3 (9-11)	ЗМ 4 (12-15)	ЗМ 5 (16-19)	ТК	ІНДЗ	Всього
15	25	15	20	20	70	35	200

Шкала оцінювання знань та вмінь здобувачів вищої освіти під час підсумкового контролю, яка передбачає співвідношення питомої ваги результатів поточного й проміжного контролю та результатів здачі екзамену

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою академії	Підсумкова оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю – коефіцієнт 0,5	Результати екзамену – коефіцієнт 0,5
A	Відмінно	90 – 100	90 – 100	90 – 100
B	Добре	82 – 89	82 – 89	82 – 89
C		75 – 81	75 – 81	75 – 81
D	Задовільно	67 – 74	67 – 74	67 – 74
E		60 – 66	60 – 66	60 – 66
FX	Незадовільно	35 – 59	35 – 59	35 – 59
F		0 – 34	0 – 34	0 – 34

Критерії оцінювання за національною шкалою

Оцінка А «5» («відмінно») (90–100): здобувач вищої освіти виявляє міцні, глибокі та системні знання навчально-програмованого матеріалу; відповідь здобувач вищої освіти повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу; демонструє вміння самостійно знаходити та користуватися джерелами інформації, критично оцінювати окремі нові факти, явища, ідеї, встановлювати причинно-наслідкові та міжпредметні зв'язки, робити аргументовані висновки; користується широким арсеналом засобів доказів власної думки, вирішує складні проблемні завдання; виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способів розв'язання практичних завдань; творчо застосовує професійні вміння і навички; вміє пов'язати теорію з практикою; володіє культурою викладу інформації, мова здобувач вищої освіти грамотна.

Оцінка В «4» («добре») (82–89): здобувач вищої освіти виявляє міцні, повні, ґрунтовні знання навчально-програмованого матеріалу; демонструє розуміння основоположних теорій і фактів, вміння аналізувати, порівнювати та систематизувати інформацію, встановлювати зв'язок з обраною професією та робити висновки; використовує загальновідомі докази у власній аргументації; вільно застосовує матеріал у стандартних ситуаціях; відповідь здобувач вищої освіти в цілому правильна, логічна та достатньо обґрунтована, однак при відповіді та виконанні практичних завдань допускає несуттєві помилки; рівень мовленнєвої культури відповідає загальноприйнятим нормам.

Оцінка С «4» («добре») (75–81): здобувач вищої освіти виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, проте його знання недостатньо глибокі та осмислені; відповідь на рівні загальних уявлень про предмет; демонструє деяке порушення логічності й послідовності викладу матеріалу; виявляє вміння частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити певні, але неконкретні й неточні висновки; не вміє пов'язати теоретичні положення з практикою; має фрагментарні навички в роботі з джерелами інформації; виявляє невисоку культуру викладу знань.

Оцінка Д «3» («задовільно») (67–74): здобувач вищої освіти фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу; має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення; виявляє елементарні знання фактичного матеріалу; викладає матеріал уривчастими реченнями, при відповіді допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коректування запитань; недостатньо володіє розумовими операціями; відсутні уміння і навички у роботі з джерелами інформації; не вміє логічно мислити та викласти свою думку.

Оцінка Е «3» («задовільно») (60–66): має мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному недостатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання у практичних ситуаціях.

Оцінка F «2» (35-59) (з можливістю повторного складання): здобувач вищої освіти не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє павичок застосування знань у практичних ситуаціях; демонструє; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок у навчально-дослідній та практичній діяльності.

Оцінка FX «2» («незадовільно») (0–34) (з обов'язковим повторним курсом): не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє навичок застосування знань у практичних ситуаціях.

12. Методичне забезпечення

Ефективна реалізація програми передбачає:

- державні закони, нормативні документи, концепції національного виховання, навчальні підручники, навчально-методичні посібники для навчальних педагогічних закладів, монографії;
- навчальні програми та методичні рекомендації до них;
- періодичні публікації з актуальних питань, посібники, розроблені для здобувач вищої освіти (тематичні розробки модулів, структурно-логічні схеми навчальних тем, приклади конспектів занять і зразки творчих робіт, таблиці з орієнтовним плануванням, методичні рекомендації до написання ІНДЗ та інші);
- інтерактивний комплекс слайдів до окремих тем (виконання в програмі Microsoft Power Point).

13. Рекомендована література

Базова:

1. Волкова Н. П. Педагогіка: навч. посібник для студентів ВНЗ. 4-те вид., стереотип. К.: Академвидав, 2012. 615 с.
2. Зайченко І. В. Історія педагогіки. У двох книгах. Книга І. Історія зарубіжної педагогіки: навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 624 с.
3. Зайченко І. В. Історія педагогіки. У двох книгах. Книга ІІ. Школа освіта і педагогічна думка в Україні: навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 1032 с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка: навч. посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. 3-ге вид. К.: Ліра-К, 2016. 608 с.
5. Кузьмінський А. І., Омеляненко В.Л. Педагогіка: підручник для студентів ВНЗ. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання-Прес, 2007. 447 с.
6. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. посібник. 5-е вид., випр. і доп. К.: «КДНК», 2007. 615 с.
7. Педагогіка: хрестоматія / уклад. А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. К.: Знання-Прес, 2003. 700 с.
8. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник. К.: «Академія», 2001. 528 с.
9. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник. К.: Либідь, 2002. 560 с.

Допоміжна:

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України: підручник для студентів ВНЗ. К.: Либідь, 2006. 424 с.
2. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення 18.08.2019).
3. Закон України «Про загальну середню освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/651-14>. (дата звернення 31.08.2020).
4. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення 18.08.2020).
5. Зязюн І. А. та ін. Педагогічна майстерність: підручник. К.: Вища шк., 2004. 422 с.
6. Інклюзивна освіта. Досвід проекту: зб. статей / Канад.-укр. проект «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні»; упоряд. Д. М. Мазін, Ю. М. Найда. К.: ТОВ ВД «Плеяди», 2013. 214 с.
7. Історія української школи і педагогіки: хрестоматія / упор. О. О. Любар; за ред. В. Г. Кременя. К.: П-во «Знання», 2003. 447 с.

8. Коваленко Є. І. Історія зарубіжної педагогіки: хрестоматія, навч. посібник для студентів ВНЗ / за ред. Є. І. Коваленка. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 664 с.
9. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 18.08.2019).
10. Концепція загальної середньої освіти (12 річна школа). *Початкова школа*. 2002. № 2. С. 1–5; № 2. С. 1–6.
11. Концепція національно-патріотичного виховання дітей і молоді. URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/. (дата звернення: 30.06.2019).
12. Концепція розвитку педагогічної освіти України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Prezentacii/konceptia-rozvitku-pedagogichnoi-osviti.pdf> (дата звернення: 18.08.2019).
13. Кузьмінський А. І. Педагогіка у запитаннях і відповідях: навч. посібник. К.: Знання, 2006. 311 с.
14. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посібник. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. 2-е вид. випр., доп. Харків: «ОБС», 2002. 236 с.
15. Любар О. О. та ін. Історія української школи і педагогіки: навч. посібник. К.: Т-во «Знання». КОО, 2003. 447 с.
16. Мазоха Д. С. Педагогіка: навч. посібник для здобувач вищої освіти в ВНЗ. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 232 с.
17. Максимюк С. П. Педагогіка: навч. посібник. К.: Кондор, 2005. 667 с.
18. Малафійк І. В. Дидактика: навч. посібник для здобувач вищої освіти в ВНЗ. К.: Кондор, 2005. 398 с.
19. Мартиненко С. М. Загальна педагогіка: навч. посібник. К.: МАУП, 2002. 172 с.
20. Медвідь Л. А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: навч. посібник. К.: Вікор, 2003. 335 с.
21. Мешко, Г. М. Вступ до педагогічної професії: навч. посібник для здобувач вищої освіти в ВНЗ. 2-ге вид., стереотип. К.: Академвидав, 2012. 197 с.
22. Мосіяшенко В. А. Історія педагогіки України в особах: навч. посібник. Суми: Універсальна книга, 2005. 266 с.
23. Національна стратегія розвитку освіти на період до 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013?#Text> (дата звернення: 18.08.2019).
24. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja: навч.-метод. посібник / за ред. Н. М. Бібік. К.: Літера ЛТД, 2018. 159 с.
25. Нові технології навчання: наук.-метод. зб. Вип. 74 / гол. ред. Є. М. Суліма. К.: Інститут інновац. технл. і змісту освіти МОН України, 2012. 184 с.
26. Омеляненко В. Л. Настільна книга класного керівника. Х.: Вид. група «Основа», 2007. 328 с.
27. Омеляненко В. Л. Педагогіка: завдання і ситуації: практикум. 2-ге вид., випр. К.: Знання-Прес, 2006. 423 с.
28. Онишків. З. М. Основи управління закладом загальної середньої освіти: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2018. 192 с.
29. Пашенко І.М., Красноштан І.В. Педагогіка. ЦУЛ, 2019. 228 с.
30. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v_5-2290-01#Text (дата звернення: 18.08.2019).
31. Проект Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 роки. URL: <http://education-ua.org/ru/draft-regulations/319-proekt-kontseptsiya-rozvitku-osviti-ukrajini-na-period-2015-2025-rokiv> (дата звернення: 18.08.2019).

32. Реформа освіти та науки. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/reforma-osviti> (дата звернення: 18.08.2019).
33. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка. К.: Рад. школа, 1978. 263 с.
34. Сухомлинський В. О. Духовний світ школяра. Вибр. Тв. в 5 т. К.: Рад. школа, 1976. Т. 1. С. 207–400.
35. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором школи. Вибрані твори. в 5 т. К.: Рад. школа, 1997. Т. 4. С. 391–626.

14. Інформаційні ресурси

1. Новини педагогіки, електронна бібліотека видань з історії педагогіки. URL: <http://pedagogic.ru/books/item/f00/s00/z0000018/index.shtml>. (дата звернення: 01.08.2019).
2. Державна науково-педагогічна бібліотека ім. В. О. Сухомлинського. URL : http://www.library.edu-ua.net/scientific_information_work/suhomlynskiy/ (дата звернення: 11.08.2019).
3. Електронна бібліотека педагогічної літератури. URL: <http://pedagogic.ru/books/item/f00/s00/z0000018/st006.shtml> (дата звернення: 11.08.2019).
4. Посилання на популярні педагогічні Інтернет-ресурси. URL: http://sloboda.at.ua/publ/sajti_institutiv_pisljadiplomnoji_pedagogichnoji_osviti/1-1-0-68 (дата звернення: 11.08.2019).
5. Педагогічні бібліотеки. URL: <http://lib.ua-ru.net/diss/cont/23693.html> (дата звернення: 11.08.2019).
6. Сайти для педагогів: новини, публікації, електронні бібліотеки, форуми. URL: <http://krok.org.ua/rod-ukr.php> (дата звернення: 11.08.2019).
7. Педагогічні журнали, газети URL: <http://dir.meta.ua/.../education-news/> (дата звернення: 16.08.2019).
8. Електронний архів журналу «Педагогічний вісник». [URL : <http://nbuv.gov.ua/.../08knapop.htm> (дата звернення: 11.08.2019).
9. Електронні журнали та газети – Портал сучасних педагогічних ресурсів URL: http://intellect-invest.org.ua/educ_resources_e-magazines/ (дата звернення: 11.08.2019).
10. Електронна онлайн-бібліотека. URL: <http://readbookz.com/books/172.html> (дата звернення: 15.08.2019).
11. Електронна бібліотека з практичної педагогіки. URL : <http://freebooks.net.ua/uchebniki/humanitarni/othera/52071-m.drjebbl-i-dzh.stringer-putevoditel-po.html> (дата звернення: 11.08.2019).